

suņiiepazīsties

ALISE BLUMBERGA

Labestības un dzīvespriecīgas jautrības šajā sunī ir tik daudz, ka var teikt – viņla ir suns ne tikai ar zeltainu spalvu, bet arī ar zelta sirdi.

Ungāru

zelta suns

Vēl nesen ar šiem suņiem varēja lepoties tikai ungāru augstmaņi, nevis parastie cilvēki. Šodien aizvien vairāk suņu mīļotāju visā pasaulē, reiz iepazinusi viņu, iemīl šo šķirni uz mūžu. Paši ungāri saka: «Vižla nav suns, bet vižla». Kāds ir noslēpums, kas liek domāt, ka vižla nav parasts suns? Viņš ir dzīvespriecīgs, gudrs, paklausīgs, viegli apmācāms, emocionāls, ārkārtīgi mīlošs un uzticams suns. Par šo šķirni **ASTĒM** stāsta trīs vižlu saimniece **BEATA SOLOVEJA**.

Visur kopā ar saimnieku

Ungāru īsspalvainā vižla ir viena no ungāru nacionālajām šķirnēm un pamatoti tiek uzskatīta par ungāru tautas nacionālo lepnumu. Vēsturiski galvenais šķirnes selekcijas uzdevums bija – izcilas kvalitātes darba suns. Vižlas patiešām ir lieliski medību suņi – apveltīti ar izcilu ožu, kustību ātrumu, apķērbu dažādās situācijās, ir viegli apmācāmi, izturīgi un spēcīgi. Bet ne tikai – vižlas ir arī ideāli ģimenes draugi. «Pat nezinātājam nevar palikt nepamanīts, cik ļoti viņi pieķeras savai ģimenei un ir draudzīgi pret cilvēkiem. Šis šķirnes raksturīgākā īpašība ir vēlme būt pastāvīgā kontaktā ar cilvēku. Tas nozīmē darīt jebko, taču tikai kopā ar saimnieku – iet pastaigās, skriet, medīt vai vienkārši atrasties cilvēkam līdzās. Vižla var stundām ilgi gulēt pie saimnieka kājām, bet pēc brīža jau azartiski mesties kilometriem garā pastaigā. Tas ir suns, kurš pielāgojas saimnieka noskaņojumam. Turklāt rotaļīgā rakstura dēļ vižlas ir ļoti piemēroti suņi ģimenēs, kurās aug mazi bērni. Viņi priecāsies par bērnu kūšājošo enerģiju, lēkšanu, skraidīšanu, un pat spieģšana viņus netraucēs,» stāsta Beata Soloveja. Arī pastaigas ar vižlām ir patīkamas. «Šos suņus var laist izskrieties brīvībā bez pavadas, un, lai arī viņi mēdz skriet prom, vienmēr uzmana, kur palicis saimnieks, un nekad nebēg prom no mājām un saimnieka,» pieredzē dalās Beata. Taču, kā jebkurai šķirnei, arī šiem suņiem piemīt ne tikai labās īpašības. Pirmkārt, jāsaprot, ka vižla ir suns, kas grib atrasties cilvēka tuvumā dienu un nakti. Protams, viņu var atstāt mājās vienu, bet ne ilglaicīgi. Ja brauksi ciemos vai uz pikniku, suns būs jāņem līdzī. Te jāpiebilst, ka vižlas ir komunikabli suņi – ar viņiem bez raizēm var doties sabiedrībā. Tiesa, suns pie socializācijas jārādina jau no kucēna vecuma. «Ja kontakta ar cilvēku sunim būs par maz un lielāko dienas daļu viņš pavadīs vienatnē, uzvedība, visticamāk, kļūs destruktīva – viņš raks, skrāpēs, plēsis, graužīs mēbeles utt. Vai pretēji – kļūs stūrgalvīgs, ietiepīgs, kritīs depresijā un būs apātisks,» norāda Beata.

Otrkārt, šis ir suns, kam ir ļoti daudz enerģijas. Tāpēc vižlai ik dienu jānodrošina pietiekama fiziskā slodze, kas no saimnieka prasīs

daudz laika un uzmanības. Turklāt vižlai nepietiek tikai ar *pliku* izskriešanos. Šim sunim nepieciešamas arī intelektuālas prāta spēles. Tas nozīmē – apmācība un rotaļas ar suni, kas no tevis prasīs radošu pieeju un fantāziju. Vižlu var turēt dzīvoklī ar nosacījumu, ka sunim regulāri tiek nodrošināta pietiekama fiziskā slodze un ja kaimiņi neiebilst pret riešanu. Jo vižla ir no *runīgajiem* un savas emocijas reizēm pauž skaļā balsī. Jāņem arī vērā, ka vižla nav klasisks sargsuns, tomēr ir modrs savas ģimenes un teritorijas uzmanītājs. Par svešinieka tuvošanos suns brīdinās ar balsi,» stāsta Beata, uzsverot, ka vižla nekādā ziņā nav piemērots dzīvei voljēros, ārā vai pie ķēdes.

Divi rudie – pilnīgi atšķirīgie suņi

Biežāk uzdotais jautājums vižlu saimniekiem – vai tas ir rodēzietis? Beata smejas, ka šo frāzi ir dzirdējuši teju visi vižlu saimnieki. →
«Uzmetot nejaušu skatienu, Rodēzijas

ŠĶIRNES PRIEKŠROCĪBAS

- ▶ draudzīgs, komunikabls, uzticams
- ▶ nav agresīvs
- ▶ nav izvēlīgs ēdiena ziņā
- ▶ nepiemīt tieksme dominēt pār cilvēku
- ▶ vienādi pieķeras visiem ģimenes locekļiem, tai skaitā – bērniem
- ▶ labi sadzīvo ar citiem mājdzīvniekiem
- ▶ ātri adaptējas un pielāgojas jauniem apstākļiem
- ▶ viegli apmācāms
- ▶ veselīgs, izturīgs
- ▶ var būt kā pirmais suns

ŠĶIRNES TRŪKUMI

- ▶ nav klasisks sargsuns
- ▶ ļoti aktīvs, sunim jāvelta daudz laika, jānodrošina fiziskā slodze
- ▶ aiz bezdarbības mēdz riet un darīt blēņas
- ▶ ēdelīgs, čiepj pārtiku no galda
- ▶ grūti apvalda emocijas
- ▶ nepareizi audzinot, var kļūt nedrošs, bailīgs vai ietiepīgs
- ▶ nav piemērots dzīvei ārā, voljēros vai pie ķēdes

NO KĀDA VECUMA KUCĒNU APMĀCĪT MEDĪBĀM?

Vižlām, kā jau medību suņiem, kaislība uz medībām un darba spējas tiek pārmantotas no paaudzes paaudzē. Tomēr šīs īpašības ir jāattīsta un jānostiprina ar attiecīgu apmācību. Vižlas ir universāli medību suņi, bet viņu primārā funkcija – kā putnusuņiem – ir saost putnu, to uzrādīt ar īpašas stājas palīdzību, pēc mednieka komandas putnam likt pacelties spārnos un pēc tam pienest medījumu. Šīs iemaņas palīdz izkopt putnusuņa lauka apmācība. «Gribu uzsvērt, ka sākotnēji ar šo apmācības veidu vajadzētu nodarboties pieredzējuša instruktora vadībā. Ieteicamais vecums suņa apmācībai ir no 10 mēnešiem līdz 2 gadiem. Jāņem vērā, ka pirms medību apmācības sunim jāapgūst vispārējā paklausības skola. Jāpazīst pamatkomandas, jāmača aporēt, jāpieradina pie ūdens, peldēšanas un ūdeni peldoša objekta izcelšanas. Pat ja neesat mednieks, medību suņa apmācība var kļūt par sportu abiem. Sunim tas neļaus zaudēt iedzimtos instinktus, bet saimniekam – sportisko formu. Ir vērts pamēģināt!» uzskata Beata.

Noderīga informācija par medību suņu apmācībām un pārbaudēm atrodama Latvijas Medību suņu klubā www.latviangundogs.org

IZCELSME

Par ungāru augstmaņu zeltainā putnusuņa izcelsmi liecību ir maz, bet kinologi uzskata, ka šķirnes pirmsākumi meklējami tālā senatnē. 9. gadsimtā, kad maģāru ciltis ieņāca mūsdienu Ungārijas teritorijā, viņiem medībās palīdzēja vižlām līdzīgi suņi. Ar laiku šie suņi tika krustoti ar citām medību suņu šķirnēm. 16. gadsimtā turku invāzijas laikā maģāriem piederošos suņus krustoja ar turku ievestajiem dzinējsuņiem. 19. gadsimta beigās ungāru augstmaņu vidū kļuva populāras fazānu medības un uz Ungāriju medību nolūkā devās svešzemnieki, līdzīgi ņemot savus medību palīgus. Tad arī ungāri, lai uzlabotu vietējo šķirni, sāka krustot vižlas ar citu zemju medību suņiem. 1916. gadā ungāri attapās, ka tīrasuņu vižlu atlicis maz. Šķirne bija jāglābj! Ideja rada piekritējus, un ungāru mednieku apvienības biedri sāka tīrasuņu vižlu meklēšanu un reģistrāciju. 1920. gadā nodibināja vižlu audzētāju apvienību un izveidoja pirmo šķirnes standartu. 1924. gadā nodibināja vižlu klubu. 1936. gadā šķirni oficiāli atzina FCI. Sākās darbs pie šķirnes saglabāšanas un pilnveidošanas. Divdesmit gadu laikā Ungārijā reģistrēja ap 5000 šķirnes suņus. Diemžēl iesākto pārtrauca Otrais pasaules karš. Kad kara beigās Ungārijā iesoļoja sarkanarmieši, daudzi lepnie ungāri nogalināja savus suņus, lai tie netiktu iekarotājiem, bet tikpat daudzi emigrēja uz ārzemēm. Šķirne atkal bija apdraudēta. Tomēr pēc kara darbs atsākās un šķirni izdevās atjaunot, arī ārvalstīs mītošo suņu dēļ. 20. gadsimta otrajā pusē izzinājās ungāru vižla strauji iemantoja popularitāti ārpus Ungārijas robežām.

EKSTERJERS

KRĀSA: dažādi rudi zeltainie toni. Ausis var būt nedaudz tumšākas, citādi krāsa vienmērīga. Pieļaujama neliela balta atzīme uz krūtim vai kakla. Lūpu, plakstiņu un deguna krāsa saskaņota ar kažoka krāsu.

APMĀTOJUMS: spalva īsa un blīva.

AUGUMS SKAUSTĀ: 54–60 cm kucēm, 58–64 suņiem

SVARS: 20–30 kg.

GALVA: cildena, proporcionāli veidota, augšpusē nedaudz noapaļota, pāreja no pieres uz degunu – mērena.

ACIS: ovālas, vidēja izmēra. Inteligēna un dzīvīga acu izteiksme. Brūnā acu krāsa saskaņota ar kažoka krāsu.

AUSIS: novietotas vidēji augstu, nedaudz uz aizmuguri, piegulošas vaigiem, galos noapaļotas. Ausu garums apmēram $\frac{3}{4}$ no kopējā galvas garuma.

KAKLS: vidēji garš, muskulots, viegli izliekts skaustā.

KERMENIS: spēcīgs, muskulots, proporcionāls. Izteikts krūšu kauls. Taisna muguras līnija. Vēdera līnija: cieša, ievilkta, ar elegantu ieliekumu.

ASTE: novietota samērā zemu, taisna vai nedaudz izliekta uz augšu. Kustībā pacelta horizontāli.

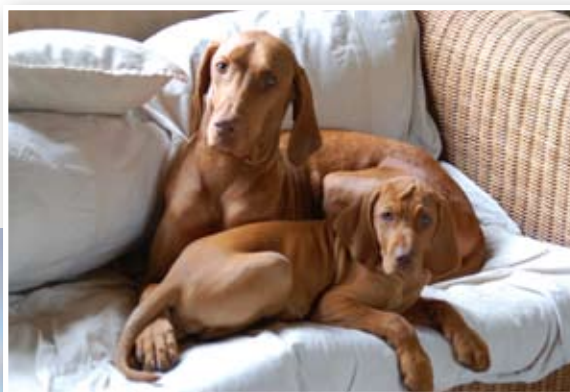

ridžbeks un vižla tiešām var šķīst līdzīgi – abi rudi, izzināvi, ar muskulotu augumu, līdzīgām astēm, ausīm, abi ir mednieki. Bez tam, rodēzieši Latvijā ir krietni pazīstāka šķirne. Vižlas Latvijā joprojām pamatoti var uzskatīt par ekskluzīvu šķirni. Pirmā ungāru vižla pie mums tika ieviesta tikai pirms dažiem gadiem no Ungārijas audzētavas, un pašlaik kucīte dzī-

Quatro of Skyrocket, īpašnieks H. Ruys (Nīderlande).

vo Saldū. Līdz šim brīdīm kucīte laidusi pasaulē divus metienus, kas Latvijā pagaidām ir pirmie un vienīgie ungāru vižlu metieni. Patlaban šķirnes pārstāvju pie mums nav daudz, bet interese par vižlām aizvien pieaug.» saka Beata.

Atgriežoties pie rodēziešiem un vižlām, šīs tiešām ir bieži dzirdēts apgalvojums – re kur,

rodēzietis... Ir pat bijuši kuriozi, kad veterinārajā klīnikā vižla automātiski tiek pierēģistrēts kā Rodēzijas ridžbeks. Patiesībā šie suņi ir pat ļoti atšķirīgi, īpaši, ja runa ir par raksturu. «Vižla ir vienkāršāks suns nekā pašapzinīgais rodēzietis. No saimnieka vižla, visticamāk, neprasis īpašu pieeju audzināšanā, jo šai šķirnei ir dabiska vēlme pakļauties un izdabāt cilvēkam. Vižlām nepiemīt tieksme dominēt, viņi ir patstāvīgi domājoši, bet nav brīvdomātāji. Atšķirību ir vairāk nekā līdzību, tāpēc, pirms izlemt par labu vienai vai otrai šķirnei, jāuzzina maksimāli daudz par abām. Un, protams, ka ikviens suņu pazinējs uzreiz saskatīs būtiskas vizuālas atšķirības eksterjerā starp abiem rudajiem skaistuljiem,» smejas Beata.

Mazā Latka kopā ar mammu Angyal pirms došanās uz jaunajām mājām Latvijā. Latkas audzētājs un audzētavas Vadaszpajtas īpašnieks H. Ruys (Nīderlande).

Csipkeskuti Matroz jeb Rozis un Vadaszpajtas Augo-Dromas jeb Latka. Īpašniece Beata Soloveja.

Kā saprasties ar vižlu?

Ja esi izlēmis kļūt par tik aktīva suņa saimnieku, kāds ir ungāru vižla, ļoti svarīgi ir iemācīties ar suni saprasties. «Vižlu jāšāk apmācīt pēc iespējas agri. Jau pirmajā dzīves mēnesī,

kad kucēns sāk izzināt pasauli, jāveido priekšstati par visu, kas ir apkārt. Vižlai svarīga ir socializācija pirmajos dzīves mēnešos, sākumā pie tā strādā audzētājs, bet vēlāk – jaunais saimnieks. Kucēns, kas bērnībā

ieguvis plašu un pozitīvu socializācijas pieredzi un iepazīstināts ar maksimāli daudzām lietām (skaņām, situācijām, cilvēkiem, citiem dzīvniekiem), vēlāk būs motivētā un atvērts jaunām nodarbībām, viegli apmācāms un temperamētā stabils suns. Turpretī kucēns, kam agrīnā vecumā nebūs bijusi dota iespēja iepazīt pasauli, vairīsies no jaunā un nezināmā, tai skaitā no apmācībām. Agrīna socializācija ieliek pamatus tālākajai suņa apmācībai, tās ir pamatiemaņas, kas jāiemāca sunim, lai jūs spētu viņu kontrolēt. Ja kucēns līdz sešu mēnešu vecumam būs iemācījies, ko nozīmē vieta, iemācīsies atgriezties uz jūsu saucieni, iet blakus ar un bez pavadas, ar to minimālās prasības var uzskatīt par izpildītām. Tālāk var sākties specifiskā apmācība, kuras izvēle ir saimnieka ziņā. Vižla ir spēcīgs un atlētisks suns, bet jāuzmanās ar pārmērīgu fizisku slodzi agrīnā vecumā. Vižlu par nobriedušu var uzskatīt 2,5 gadu vecumā. Nopietnāku fizisku slodzi sunim var piedāvāt, sākot no pusotra gada vecuma, līdz tam – pakāpeniski un uzmanīgi,» stāsta Beata.

Veselība

Vižlas vidējais mūža ilgums ir 11 līdz 13 gadu. Šī ir veselīga un izturīga šķirne, suņi slimo reti, un visbiežāk iemesls vizītei pie veterinārārsta ir kārtējā vakcinācija. Tomēr der zināt, kādas ir nereti sastopamās saslimšanas šīs šķirnes suņiem:

- audzēji un sirds mazspēja – visbiežāk vecumā;
- ādas iekaisumi kā alerģiska reakcija uz nepiemērotu pārtiku (kaut arī kopumā vižlas nav alerģiski suņi un nav izvēlīgi ēdiena ziņā);
- citas dermatoloģiskas problēmas, piemēram, demodikoze – ādas ērcītes izraisīts iekaisums;
- auss iekaisumi. Lai izvairītos no iekaisuma, veselam sunim ausis jātīra vismaz reizi divās nedēļās;
- acu saslimšanas – glaukoma, retinopātija, katarakta. Visbiežāk pirmos simptomus var pamanīt 2 gadu vecumā, slimība strauji progresē 5–6 gadu vecumā, un rezultātā suns var zaudēt redzi pilnībā;
- epilepsija – reti;
- gūžu displāzija – reti.

Apmācība

Vižla ir viegli apmācāms suns, taču ir svarīgi izprast viņa dabu. Šai šķirnei piemīt zinātkāre,

CIK MAKSĀ KUCĒNS
No 400 līdz 1100 latiem.
Šķirnes dzimtenē Ungārijā
kucēnu var iegādāties lētāk
nekā Rietumeiropas valstīs,
Latvijā par Ls 400–500

apķēnība un gudrība, bet vižlas ir ārkārtīgi emocionāli un jūtīgi. Apmācot viņu, tas vienmēr jāpatur prātā. Pareizās ir pozitīvās apmācības metodes. Apmācībai jānorit nepiespiestā, pat rotaļīgā gaisotnē, nodarbības ieteicams organizēt īsākās, bet biežāk, nevis garas, nogurdinošas un vienmuļas, jo tādas vižlas zinātkārajam prātam var apņemt un suns var zaudēt jebkādu interesi par apmācību. Vižla nespēj ilgstoši koncentrēties uz vienu un to pašu nodarbi, sevišķi kucēna vecumā. Tāpat nedrīkst pārspīlēt ar bezierunu disciplīnu. Vižlu jāprot kontrolēt, bet nedrīkst pakļaut. Ja to darīsi, visdrīzāk iegūsi nedrošu, robotveida suni, kurš baidīsies paspēt soli bez tavas komandas. Tāpat jāatceras, ka nodarbības vienmēr jānoslēdz ar uzdevumu, kas sunim sagādā prieku un labi padodas, lai viņš va-

rētu izpelnīties uzslavu. Tieši uzslava ir labākais stimulis vižlai mācīties un paklausīt un nereti iedarbojas pat labāk par kārumu jūsu rokā. Galvenais apmācībā – konsekventas, skaidras, viegli saprotamas prasības, komandas, izteiktas pārliecinošā, bet draudzīgā tonī. Obligāts ir pozitīvs noskaņojums, ja tā nav, nodarbību labāk atlikt. Skarba izturēšanās, barga balss, uzvedības korekcija ar fiziskas iedarbības paņēmieniem nav pareizais piegājiens vižlai, tas provocēs suni nedrošību, ieraušanos sevī vai vēl ļaunāk – nepakļāvību un ietiepību. Ja trūkst pārliecības par savām spējām, meklējiet palīdzību pie profesionāla instruktora. Iepriekš noskaidrojiet, vai treneris pārzina specifiskās vižlas rakstura iezīmes. Grupu nodarbībās vižla var sastrādāties ar jebkuras šķirnes suņiem. 🐾

